

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА

УДК 159.9.072:[378.016:811.111]

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15586902>

**Застосування таксономії Блума під час викладання англійської мови
студентам ЗВО економічних спеціальностей**

Іваніга Орина Валеріївна

старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
проспект Науки, 9А, Харків, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3414-219X>

Тарасенко Сергій Євгенович

старший викладач кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу,
Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця,
проспект Науки, 9А, Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5195-1956>

Прийнято: 17.05.2025 | Опубліковано: 29.05.2025

***Анотація.** У статті окреслюються шляхи застосування таксономії Блума під час викладання англійської мови студентам ЗВО економічних спеціальностей. Установлено, що застосування таксономії Блума є одним із ефективних шляхів розвитку критичного мислення у студентів. Висвітлено шість основних рівнів таксономії Блума. Так, на рівні запам'ятовування нової інформації, який є найнижчим рівнем таксономії Блума, здобувачі освіти мають продемонструвати базове розуміння теми, що вивчається і згадати*

основні факти з певної теми. На рівні розуміння навчального матеріалу студенти мають описувати та пояснювати ту інформацію, яку вони запам'ятали на попередніх заняттях. Етап застосування знань на практиці залежить від ступеня засвоєння здобувачами освіти перших двох рівнів. На цьому рівні студенти мають застосовувати на практиці ті знання, з якими вони ознайомилися теоретично. Рівні аналізу, синтезу та творчості відносяться вже до рівнів мислення вищого порядку таксономії Блума. Так, на рівні аналізу навчально-виховний процес досягає більш високої, просунутої стадії, на якій здобувачі освіти мають визначати взаємозв'язки між різними аспектами теми та встановлювати зв'язки та порівняння на основі цього відкриття. Рівень оцінювання вимагає не тільки розвинених розумових здібностей, але й уміння обирати методи виконання завдання, критично вивчивши завдання. Поряд із розвитком критичного мислення розвиваються і навички використання англійської мови. Творчий рівень вважається найвищим рівнем таксономії Блума, на якому здобувачі освіти досягають такого ступеня розуміння теми, щоб створити оригінальну роботу. Наведено приклади завдань для кожного рівня таксономії Блума. Установлено, що для ефективного впровадження таксономії Блума в освітній процес важливе значення відіграє кваліфікація викладача і дотримання ним основних норм під час роботи зі студентами. Проходження вищевказаних рівнів таксономії Блума вимагає високого професійного рівня від викладача іноземної мови. Для того, щоб полегшити опанування зазначених тем, таксономія Блума пропонує викладачам алгоритм з п'яти кроків (використання спеціально розробленої таблиці, формування мотивації, використання інформаційних застосунків тощо). Установлено, що ефективним є також впровадження в освітній процес ігрових елементів, особливо на рівнях розуміння та застосування.

Ключові слова: таксономія Блума, студенти ЗВО економічних спеціальностей, рівні таксономії, ігрові елементи.

Application of Bloom's Taxonomy in Teaching English to University Students of Economic Specialties

Ivaniha Oryna

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Foreign Philology and
Translation of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Nauki avenue, 9-a, Kharkiv, Ukraine,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3414-219X>

Serhii Tarasenko

Senior Lecturer at the Department of Pedagogy, Foreign Philology and
Translation of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,
Nauki avenue, 9-a, Kharkiv, Ukraine,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5195-1956>

Abstract. *The article outlines the ways of applying Bloom's taxonomy when teaching English to students of higher education institutions specializing in Economics. It is established that the application of Bloom's taxonomy is one of the effective ways of developing critical thinking in students. Six main levels of Bloom's taxonomy are highlighted. Thus, at the level of memorizing new information, which is the lowest level of Bloom's taxonomy, students must demonstrate basic understanding of the topic being studied and recall the main facts on a certain topic. At the level of understanding the educational material, students must describe and explain the information that they memorized in previous lessons. The stage of applying knowledge in practice depends on the degree of acquisition by students of the first two levels. At this level, students must apply the knowledge that they studied theoretically in practice. The levels of analysis, synthesis and creativity already belong to the higher-order thinking levels of Bloom's taxonomy. Thus, at the level of analysis, the educational process reaches a higher,*

more advanced stage, at which students must determine the relationships between different aspects of the topic and establish connections and comparisons based on this discovery. The assessment level requires not only developed mental abilities, but also the ability to choose methods for completing the task, having critically studied the task. Along with the development of critical thinking, English language skills are also developed. The creative level is considered the highest level of Bloom's taxonomy, at which students reach such a degree of understanding of the topic that they can create original work. Examples of tasks for each level of Bloom's taxonomy are given. It is established that for the effective implementation of Bloom's taxonomy in the educational process, the teacher's qualifications and his/her adherence to basic norms when working with students are of great importance. Passing the above levels of Bloom's taxonomy requires a high professional level from a foreign language teacher. In order to facilitate the mastery of the specified topic, Bloom's taxonomy offers teachers a five-step algorithm (using a specially developed table, forming motivation, using information relationships, etc.). It is established that the introduction of game elements into the educational process is also effective, especially at the levels of understanding and application.

Keywords: *Bloom's taxonomy, students of higher education institutions of economic specialties, taxonomy levels, game elements.*

Постановка проблеми. Підвищення рівня викладання англійської мови у студентів є одним з важливих завдань розвитку сучасної системи освіти. Особливо актуальним це завдання є під час вивчення англійської мови студентами немовних факультетів, оскільки випускники саме цих факультетів представляють найбільш значну частку фахівців на міжнародному ринку праці. Зазначимо, що основний акцент у формуванні конкурентоспроможних фахівців ставиться не на наданні їм інформації за фахом, а на розвиток у них критичного мислення, адже формування критичного мислення є не лише педагогічним

завданням, а й важливою умовою розвитку автономної, відповідальної та свідомої особистості.

Одним з шляхів розвитку критичного мислення є використання в освітньому процесі методики таксономії Блума, яка сприяє більш високому рівню формування умінь та навичок у вивченні іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що На основі аналізу наукових публікацій можна стверджувати, що науковці неодноразово зверталися до аналізу таксономії Блума в організації освітнього процесу. У дослідженнях з педагогіки та інженерної освіти таксономія Блума є важливим інструментом для класифікації навчальних цілей та розвитку когнітивних навичок. Значний внесок у розкриття цієї теми зроблено рядом дослідників.

Bissell і Lemons [1] запропонували новий підхід до оцінювання критичного мислення у навчальному середовищі, що ґрунтується на елементах таксономії Блума. У контексті цифрової освіти Churches [2] адаптував традиційну модель до вимог сучасного середовища, представивши Bloom's Digital Taxonomy, яка враховує нові освітні технології.

У галузі інформатики Britto та Usman [3] провели систематичне мапування застосування таксономії Блума в освіті з програмної інженерії, підкреслюючи її ефективність у структурованому проєктуванні навчальних програм. Dogan і Langan [4] дослідили когнітивний підхід до викладання комп'ютерних наук, на основі якого можна вивчати глибину засвоєння знань.

Lahtinen [5] за допомогою кластерного аналізу проаналізував поведінку початківців у програмуванні, демонструючи когнітивні аспекти процесу навчання. Kurt [6] надав узагальнений опис оригінальної структури таксономії Блума та її етапів, доступний на онлайн-платформі, що популяризує освітні технології.

Окрему увагу заслуговують ресурси, які викладають базову термінологію та зміст моделі Блума для широкої освітянської аудиторії, зокрема Bloom's

taxonomy definition [7], де представлено стислий та зручний огляд її основних принципів.

Browne та Keeley [8] аналізують важливості навичок критичного мислення для аналізу інформації та прийняття зважених рішень. Автори пропонують структуровану систему запитань, які сприяють глибшому осмисленню проблем та формуванню аргументованих суджень. Ця модель є актуальною для викладання іноземних мов, оскільки стимулює аналітичне мислення студентів у процесі вивчення. Султана та Джамін [9] розглядають проблему подолання страху під час усного мовлення англійською мовою, підкреслюючи, що психологічні бар'єри часто є головною перешкодою у розвитку комунікативної компетентності. Автори пропонують методи, орієнтовані на підвищення впевненості студентів, зокрема створення сприятливого навчального середовища та впровадження підтримуючих стратегій. Ганаба та Терно [10] зосереджуються на стратегіях розвитку критичного та креативного мислення. Вони розробили комплекс вправ і методичних підходів, що сприяють розвитку вміння аналізувати, синтезувати й продукувати нові ідеї, що є цінним у навчанні іноземної мови через інтеграцію змісту та мисленнєвих процесів. У статті Гуляна, Януша та Зубрицького [11] розглядається використання інтерактивних технологій у викладанні іноземної мови, що дозволяє активізувати навчальний процес, зробити його більш гнучким і адаптивним до потреб студентів. Авторами наведено приклади практичних інструментів, які сприяють підвищенню мотивації та залученості здобувачів освіти. Івлєва, Рейда та Гулієва [12] аналізують впровадження технологій критичного мислення у процесі викладання іноземної мови у вищій школі. Науковці підкреслюють, що така інтеграція сприяє не лише розвитку мовних навичок, а й формуванню інтелектуальної автономії студентів, що є важливим у контексті європейських стандартів освіти.

Ці джерела формують основу сучасного науково-педагогічного розуміння того, як таксономія Блума застосовується в освітньому процесі, особливо у галузях STEM-освіти, інформатики та цифрового навчання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одна з ключових педагогічних проблем, яка залишається недостатньо дослідженою, – це застосування таксономії Блума під час викладання англійської мови студентам економічних спеціальностей, узагальнення теоретичних поглядів на застосування таксономії Блума та визначення практичних шляхів застосування таксономії Блума під час викладання англійської мови студентам економічних спеціальностей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Отже, метою публікації є узагальнення наукової літератури щодо застосування таксономії Блума в навчальному процесі та висвітлення власного досвіду з цього питання.

Для цього вважаємо за необхідне вирішити **наступні завдання:**

Визначити відмінності кожного з рівнів таксономії Блума;

Окреслити власний досвід застосування таксономії Блума під час роботи зі студентами ЗВО економічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ході дослідження встановлено, що Бенджаміном Блумом таксономія пізнавальних здібностей була вперше представлена у 1956 році. В ній науковцем визначено шість основних рівнів мислення, які класифікуються від найпростішого до найскладнішого, з метою структурування навчальних завдань та розуміння того, як організувати навчання для досягнення більш глибоких знань.

Рівні таксономії Блума відіграють важливу роль у формуванні та розвитку критичного мислення. Кожен з рівнів таксономії не тільки забезпечує базовий рівень знань, але й сприяє розвитку інтелектуальних навичок, що дозволяють людині ставати більш критичною та обґрунтованою у своїх судженнях. Кожен етап розвитку критичного мислення можна пов'язати з конкретними рівнями

таксономії Блума, що дає змогу зрозуміти, як змінюється підхід до інформації на різних етапах мислення [12].

Структурно таксономія Блума включає в себе шість рівнів, кожний з яких відповідає принципу «Творчість слідує за майстерністю, тому майстерність опанування базовими навичками є першим пріоритетом для молодих талантів». Ця цитата Бенджаміна Блума відображає те, як зазвичай будується процес навчання на основі знань, що вже опановані студентами. Кожен рівень має власну специфіку та особливості та є важливим для розвитку критичного мислення.

Так, перший рівень, *рівень запам'ятовування нової інформації*, є найнижчим рівнем таксономії Блума. Тут студент має продемонструвати базове розуміння теми, що вивчається і згадати основні факти з певної теми [9]. Прикладом цього може бути запам'ятовування окремих визначень подій, фактів, явищ, законів з основного фаху немовних факультетів. При цьому досягається базовий рівень опанування специфічними термінами та поняттями з основної спеціалісті на англійській мові. На цьому етапі доцільно впроваджувати такі вправи як:

- ***Matching terms and definitions (Зіставлення термінів і визначень):***

Студенти повинні поєднати англійські економічні терміни з їхніми визначеннями.

Наприклад:

- Inflation → A general increase in prices
- GDP → Gross Domestic Product

- ***Flashcards practice (Робота з картками):***

Кожна картка містить економічний термін англійською мовою на одному боці і визначення — на іншому. Завдання — запам'ятати терміни та їх значення.

- **Fill-in-the-blanks (Заповнення пропусків):**

Студенти заповнюють пропущені слова у реченнях з економічної тематики.

Наприклад:

- The _____ is the total value of all goods and services produced in a country. (GDP)

- **Multiple choice questions (Тести з варіантами відповідей):**

Студенти обирають правильний варіант терміну або визначення.

Наприклад:

What does "monetary policy" refer to?

- A) Government spending
- B) Taxation
- C) Central bank control of the money supply

✓ **Правильна відповідь: C**

- **Translation tasks (Переклад термінів і фраз):**

Студенти перекладають базові терміни з рідної мови на англійську та навпаки.

Наприклад:

- Економічне зростання → Economic growth
- Рівень безробіття → Unemployment rate

Другий рівень, *рівень розуміння навчального матеріалу*, відбувається після запам'ятовування предмета та вказує на здатність студента описувати та пояснювати той факт, який він запам'ятав. Продовжуючи визначений викладачем відповідно до навчальної теми приклад студент має бути здатний пояснити всі основні його фактори, передумови, хід та результати [13].

Наприклад, вивчаючи тему «Інфляція» ми просимо студентів:

- пояснити, що таке інфляція, своїми словами;
- описати основні причини інфляції;
- пояснити можливі наслідки інфляції для економіки країни.

Етап застосування знань на практиці залежить від ступеня засвоєння студентом перших двох рівнів. Наразі від студентів очікується, що вони застосують те, про що дізналися теоретично для розв'язання певного завдання з фаху. Наприклад, ми пропонуємо студентам прочитати англomовну статтю економічного спрямування і визначити основну ідею тексту та застосувати терміни для короткого усного або письмового пояснення.

Ще одним цікавим прикладом є Case Study (Аналіз кейсу). Наприклад, студентам пропонується таке завдання: Уявіть, що ви — економічний консультант для невеликої компанії, яка планує вихід на ринок США.

Завдання:

Складіть короткий звіт англійською мовою з рекомендаціями, використовуючи такі терміни: *market entry, competition, pricing strategy, target audience, demand*.

Мета: показати, як теоретичні знання можуть застосовуватися для реального бізнес-планування.

Рівні аналізу, синтезу та творчості відносяться вже до рівнів мислення вищого порядку таксономії Блума. Так, на рівні аналізу навчально-виховний процес досягає більш високої, просунутої стадії, на якій студент здатний визначати взаємозв'язки між різними аспектами теми та встановлювати зв'язки та порівняння на основі цього відкриття [14]. Так, студентам надаються два коротких англomовних тексти: один про переваги вільного ринку, інший — про важливість державного регулювання економіки. Завданням здобувачів освіти є:

- порівняти два підходи (вільний ринок і регулювання) та з'ясувати які аргументи наводяться «за» і «проти» кожного підходу та у чому полягає основна різниця між ними;
- встановити взаємозв'язок між державним регулюванням і стабільністю національної економіки;

- пояснити як ці концепції застосовуються в сучасній економічній політиці вашої країни або іншого прикладу (наприклад, США, Китай, ЄС).

На цьому етапі рівень оволодіння іноземною мовою вже визначає здатність використовувати її на професійному рівні за темами, що стосуються фаху.

Рівень оцінювання вимагатиме не тільки розвинених розумових здібностей, але й уміння обирати методи виконання завдання, критично вивчивши завдання [15]. Поряд із розвитком критичного мислення розвиваються і навички використання англійської мови. Наприклад, можна запропонувати студентам написати есе на тему *«Is globalization beneficial for developing economies?»*, в якому сформулювати свій погляд на цю проблему, навести аргументи на підтримку своєї думки, використати фахову лексику.

Творчий рівень є найвищим рівнем таксономії Блума, де студенти досягають такого ступеня розуміння теми, щоб створити оригінальну роботу. Прикладом на цьому рівні може бути творче завдання «Start-Up», в якому студентам пропонується створити інноваційний продукт або послугу, яка вирішує певну соціально-економічну проблему (наприклад: безробіття, екологія, фінансова грамотність тощо). Презентація має містити:

- назву стартапу та місію.
- опис продукту/послуги.
- цільову аудиторію.
- бізнес-модель (як саме стартап буде заробляти).
- аналіз ринку.

Беззаперечним є те, що проходження вищевказаних рівнів таксономії Блума вимагає високого професійного рівня від викладача іноземної мови. Для того, щоб полегшити опанування зазначеної теми, таксономія Блума пропонує викладачам алгоритм з п'яти кроків. Це дозволяє використовувати впровадження зазначеної піраміди умінь та навичок в ході навчально-виховного процесу [15].

Зокрема, рекомендовано використовувати спеціально розроблену таблицю для кожного рівня таксономії Блума. Це, безумовно, допоможе визначити цілі навчання предмета, а також оновити та вдосконалити існуючі стратегії оцінювання відповідно до планів занять. Наприкінці кожного рівня викладач може проводити контрольні точки та відстежувати прогрес навчання протягом навчального семестру чи року.

Науковці також зазначають, що оскільки розуміння алгоритму навчального процесу значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу, необхідно ознайомити студентів із сутністю таксономії Блума та окреслити основні кроки, які є необхідними для формування критичного мислення. Така піраміда для навчальної групи або окремих студентів допоможе проаналізувати прогрес досягнень студентів та виправити необхідні недоліки, якщо це необхідно. Це також допоможе викладачу виділити прогалини та нерозуміння, які виникають під час навчального процесу. Після цього буде легко провести підведення підсумків та оцінювання студентів відповідно до поставлених завдань та визначених планів [1; 2; 3].

Також викладачу необхідно постійно проводити аналіз щодо напрямку власного професійного розвитку предмета і оновлення робочих програм для того, щоб вони відповідали сучасним трендам. Це зробить професійне зростання викладача більш ефективним і допоможе йому залишатися мотивованими у щоденній роботі [7; 8; 9].

Беручи за основу роботи таксономію Блума, викладач має підтримувати мотивацію студентів до навчання, плавно переходячи з одного рівня таксономії на інший, більш складний [11; 12; 14].

Ще одним важливим кроком для розвитку критичного мислення у студентів немовних факультетів є інтеграція цифрових технологій в навчально-виховний процес. На думку Ендрю Черчеса цифрове оновлення таксономії Блума задовольнить потреби нового покоління, яке наразі досить занурене в

інформаційні технології. Він запропонував розвивати та вдосконалювати онлайн-платформи, які сприятимуть більш ефективній та цікавій організації навчального процесу здобувачів освіти. Зокрема, науковець визначає такі цифрові інструменти як використання цифрових карток, закладок, прослуховування подкастів, створення дискусійних дощок у соціальних мережах та на платформі Vevox, проведення наукових експериментів з використанням віртуальних лабораторій, участь в онлайн обговореннях нагальних проблем тощо.

При використанні таксономії Блума викладач може використовувати ігрові методики, щоб активізувати навчальний процес у групі і зробити навчальне середовище цікавим і більш продуктивним одночасно. Як правило студенти позитивно відносяться до того, що викладач включає в навчально-виховний процес ігри. Викладач може призначити кілька візуальних та слухових занять для кожного рівня таксономії та включати їх протягом усього навчального року [6].

Так, ігри Economics Facts Race та Economics Bingo, можуть бути корисними на рівнях запам'ятовування та розуміння. Їх також доцільно використовувати під час вдосконалення граматичних правил та повторення лексичних одиниць.

Висновки. Таксономія Блума є ефективною під час організації занять англійської мови зі студентами економічних спеціальностей і відповідає основному принципу дидактики організовувати навчання за принципом від простого до складного. У статті представлена ідеальна модель застосування таксономії Блума, які не завжди вдається реалізувати на практиці, адже багато чого залежить від рівня володіння мовою студентів та їх мотивації до виконання творчих завдань.

Список використаних джерел

1. Bissell A.N., Lemons P.P.: A new method for assessing critical thinking in the classroom. *Bioscience*. 2006. № 56. PP. 66–72.

2. Churches Andrew. Bloom's Digital Taxonomy. 2008. URL: <https://burtonslifelearning.pbworks.com/f/BloomDigitalTaxonomy2001.pdf> (дата звернення 24.04.2025)
3. Britto R., Usman M. Bloom's taxonomy in software engineering education: a systematic mapping study. *IEEE Frontiers in Education Conference (FIE) El Paso*. 2015. PP. 1–8. URL: https://www.researchgate.net/publication/278035135_Bloom's_Taxonomy_in_Software_Engineering_Education_A_Systematic_Mapping_Study (дата звернення 24.04.2025)
4. Doran M. V., Langan D. D. Student Perspective on Learning Based on A Cognitive-Based Approach. *International Association for Computer Information Systems*. 1997. October 2-4.
5. Lahtinen E. A categorization of novice programmers: A cluster analysis study, presented at Workshop of the Psychology of Programming Interest Group 2007. URL: https://www.researchgate.net/publication/239926276_A_Categorization_of_Novice_Programmers_A_Cluster_Analysis_Study (дата звернення 25.04.2025)
6. Kurt S. Bloom's taxonomy. 2020. <https://educationaltechnology.net/blooms-taxonomy/> URL: <https://educationaltechnology.net/blooms-taxonomy/> (дата звернення 25.04.2025)
7. Browne M., Stuart M. Asking the Right Questions: A Guide to Critical Thinking. 18th ed.. Upper Saddle River, NJ: Pearson 2015. 226 p
8. Sultana N., Jamin B. Overcoming Fear to Improve English Speaking Skill. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*. 2021. Vol. 5. № 12. P 17–27
9. Ганаба С. О., Терно С. О. Стратегії розвитку критичного та креативного мислення: навчальний посібник. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ. 2021. 128 с.

10. Гулян Б. І., Януш Х. М., Зубрицький Р. Я. Використання інтерактивних технологій у викладанні іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Наукове вид-во, 2024. № 37. С. 87–90.
11. Івлєва К., Рейда О., Гулієва Д. Впровадження технології розвитку критичного мислення у процесі викладання іноземної мови у вищій школі. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 23–29.
12. Bloom's taxonomy definition. 2014. URL: <https://www.edglossary.org/blooms-taxonomy/> (дата звернення 26.04.2025)
13. Bloom B. S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Cognitive Domain. New York: David McKay Company, 1956. 207 p.
14. Bloom's taxonomy: The ultimate guide to bloom's. URL: <https://tophat.com/blog/blooms-taxonomy/> (дата звернення 26.04.2025)
15. Bloom's Taxonomy learning activities and assessments URL: <https://uwaterloo.ca/centre-for-teaching-excellence/resources/teaching-tips/blooms-taxonomy-learning-activities-and-assessments> (дата звернення 26.04.2025)